

Checklist Elektronisch Stemmen

Sociale Verkiezingen vanaf 16 tot en met 29 november 2020

Door een nieuwe wet zullen alle vakbonden die kandidatenlijsten hebben ingediend alsnog elektronisch stemmen (in een stembureau of op afstand) kunnen invoeren. Dit kan beslist worden vanaf X+36 (vanaf 23 september tot 6 oktober 2020) en uiterlijk op dag X+56 (vanaf 13 oktober tot en met 26 oktober 2020). Het gaat om een mogelijkheid. Er kan dus evengoed voor gekozen worden om het stemmen met potlood en papier te behouden (reeds vastgelegd in bericht X) of te stemmen via brief (vanaf X+36 en uiterlijk op dag X+56).

Het zijn niet de overlegorganen (de ondernemingsraad of het Comité Preventie en Bescherming op het Werk) maar wel de **beroepssecretarissen** van de vakbonden die een unaniem akkoord moeten sluiten met de werkgever om elektronisch stemmen in te voeren, net zoals dit het geval is bij briefstemmen. Ook in ondernemingen zonder een overlegorgaan, kan er elektronisch worden gestemd mits akkoord van alle beroepssecretarissen die een kandidatenlijst hebben ingediend.

Wat moet er volgens het ABVV minimaal in het akkoord over elektronisch stemmen staan?

- Wordt er in kiesbureaus gestemd of vanaf de normale werkpost?

Het ABVV is voorstander om zo veel mogelijk in kiesbureaus te stemmen met stemcomputers omdat het stemgeheim gegarandeerd is en de beïnvloeding van kiezers niet mogelijk is. Als veel werknemers telewerken, lijkt ons stemmen op afstand van thuis uit eventueel bespreekbaar op voorwaarde dat de getuigen in het stembureau bereikbaar zijn en een technische ondersteuning van de softwarefabrikant is voorzien. Voor telewerkers kan er uiteraard ook worden gekozen voor briefstemmen (motief = aanzienlijke spreiding van het personeel).

Als er niet in kiesbureaus wordt gestemd, moet je goed afspreken waar er zal worden gestemd (vanaf welke plaats) en welke functies op afstand zullen stemmen. De stemming moet altijd discreet kunnen verlopen en met respect voor het stemgeheim: de collega's of anderen mogen niet kunnen zien op wie de kiezer stemt. Het is ook nodig om beïnvloeding te vermijden: zo kan er worden afgesproken dat kandidaten niet meer mogen campagne voeren de dag van de verkiezingen en geen werkposten mogen bezoeken op de verkiezingsdag

- Welke werknemers zullen er deelnemen aan het elektronisch stemmen?

Het is belangrijk af te spreken of alle werknemers dan wel een bepaalde werknemerscategorie(ën) zullen deelnemen aan de elektronische stemming. Het is niet verplicht om alle werknemers elektronisch te laten stemmen: je kan kiezen voor een combinatie van elektronisch stemmen met briefstemmen of elektronisch stemmen met klassiek stemmen (potlood en papier).

- Welke softwarefabrikant levert het computerprogramma?

De werkgever moet 1 van de 5 erkende softwarefabrikant gebruiken die het informaticasysteem zal aanleveren. Dit zijn: Elegio, Assembly Voting, Bluekrypt, Neovote en ONLZ.

- Is het computerprogramma op zijn wettelijke vereisten gecontroleerd?

Het computerprogramma waarmee zal gestemd worden, moet de gegevens registreren die nodig zijn voor een geldig proces-verbaal: het gaat over de datum van de verkiezingen, welk orgaan (ondernemingsraad of Comité Preventie en Bescherming op het Werk), het nummer van het stembureau, welk kiescollege (arbeiders, bedienden, jongeren of kaderleden), de kandidaten van de vakbonden, het aantal kiezers die hebben deelgenomen, het aantal blankostemmen, het aantal lijststemmen, het aantal naamstemmen per kandidaat, het aantal effectieve mandaten per lijst en de namen van de verkozenen en niet-verkozenen. Controleer of ongeldig stemmen (bijv. stemmen voor twee vakbonden) een foutmelding geeft.

- Wanneer worden alle deelnemers opgeleid?

Er moet een passende, voorafgaande opleiding worden georganiseerd door de werkgever voor:

- alle leden van het stembureau (6 werknemers per stembureau)
- de plaatsvervangende voorzitter en secretaris (2 werknemers per stembureau)
- alle getuigen (2 getuigen per kiescollege)
- alle kiezers (ook uitzendkrachten)

Opgelet: een informatiefilmpje of informatiefolder is geen opleiding. Alle deelnemers aan de sociale verkiezingen moeten het stemprogramma kunnen testen. Het is daarom absoluut noodzakelijk dat iedere kiezer de mogelijkheid krijgt om tijdens een opleidingsmoment het computerprogramma uit te testen.

- Leg de rol van de getuigen vast in het akkoord:

- De getuigen controleren of het stemprogramma een geldig proces-verbaal kan opmaken (zie boven)
- De getuigen zullen de stembiljetten controleren: staan alle kandidaten van het ABVV op de stembiljetten en in de juiste volgorde?
- De getuigen zullen aanwezig zijn bij de opmaak van de oproepingsbrieven
 - Alle kiezers die op de kiezerslijsten staan, moeten een oproepingsbrief met login en paswoord ontvangen.
 - Worden login en paswoord voor het stemprogramma vermeld in de oproepingsbrief?
 - Is er een informatiefolder voorzien met een stappenplan?
 - Is er een telefoonnummer voorzien van een lid van het stembureau waarop kiezers tijdens de stemming terecht kunnen met hun vragen?

- Bepaal de kiesbureaus: 1 kiescollege = 1 kiesbureau

Er moet een kiesbureau per kiescollege zijn (vanaf 25 arbeiders, 25 bedienden, 25 jongeren en 15 kaderleden). Het kiesbureau per kiescollege is verplicht bij stemmen in kiesbureaus maar ook bij stemmen op afstand. Dit is nodig omdat een proces-verbaal met de resultaten wordt ondertekend door alle leden van het kiesbureau (6 handtekeningen). Getuigen schrijven hun opmerkingen (wat er fout is gelopen tijdens de verkiezingsdag) in eigen woorden op dat proces-verbaal.

- Bespreek een stemming in verschillende talen (indien nodig)

Het is technisch mogelijk dat de stemming doorgaat in verschillende talen (Nederlands, Frans, Duits of Engels). Dit zal ook de participatiegraad bij anderstaligen vergroten. Het proces-verbaal en de documenten moeten wel de taalwetten respecteren.

- Bespreek de coronamaatregelen

- Bespreek de coronamaatregelen voor de kiezers, de leden van het stembureau en de getuigen in het Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk of de Syndicale Delegatie. Deze maatregelen gelden voor alle stembureaus.
- Duid een corona-verantwoordelijke aan die toeziet op het respecteren van de maatregelen.
- Noodzakelijke maatregelen voor de **kiezers** (enkel nodig bij een stemming in een stembureau): goed verlucht lokaal, afstand van 1,5 meter, vooraf handen wassen met zeep, mondkapje dragen, het stemhokje regelmatig ontsmetten, circulatieplan van en naar de stembureaus en in de stembureaus.
- **Extra maatregelen voor de leden van de stembureaus en getuigen (altijd nodig):** gebruik van wegwerphandschoenen, zo weinig mogelijk de documenten aanraken (toon oproepingsbrief niet aanraken, kiezer neemt zelf het stembiljet), indien toch documenten aanraken: slechts 1 persoon (tellen van de stemmen, opmaak proces-verbaal).

Wat zijn de voordelen en de nadelen van elektronisch stemmen (op afstand)?

VOORDELEN	NADELEN
Soms een hoger % kiezers. Hangt af van digitale kennis van de kiezers.	Gebrek aan digitale kennis van de kiezers Slechts 1 op de 3 Belgen beschikt over voldoende digitale capaciteiten. 15% heeft geen computer thuis (FOD Economie: barometer informatiemaatschappij 2018).
Ongeldig stemmen kan niet. Systeem moet foutmelding geven.	Gebrek aan vertrouwen in het systeem bij de kiezers.
Proces-verbaal is helemaal ingevuld door het computerprogramma: geen fouten mogelijk – opmerkingen van getuigen in afgedrukt proces-verbaal	Het stemgeheim kan niet overal worden gegarandeerd. Stemgeheim = essentieel element bij sociale verkiezingen. Bij inbreuk: niet eenvoudig om kiesresultaat te laten annuleren door de rechtbank.
Is veiliger in tijden van corona. Maar stembureau per kiescollege is de regel.	Beïnvloeding van kiezers is soms een reëel gevaar (door ploegbaas, door leidinggevende, door kandidaat). Bij inbreuk: niet eenvoudig om kiesresultaat te laten annuleren door rechtbank. Gedragsprotocol kan een oplossing bieden
Is onderhandelingsmaterie met wettelijke voorwaarden	Doorgeven van oproepingsbrief met login en paswoord kan niet worden uitgesloten.